

Bibliografia

Geologia

HERNÁNDEZ PACHECO, E. — *Síntesis fisiográfica y geológica de España*. Trabajos del Museo Nacional de Ciencias Naturales. Madrid, 1934. 584 pàgs., 7 mapes, 25 figs., CXXXVII làmines.

Després del resum fisiogràfic de la Península Ibèrica, de Dantín Cereceda, esgotat en el comerç i envellit, feia falta un tractat fisiogràfic del territori hispànic que abordés els múltiples problemes del seu relleu, posats a l'abast d'un públic com més ample millor, i a la vegada els estructurés segons les concepcions modernes. Aquesta doble finalitat ve acomplerta perfectament pel llibre del professor Hernández Pacheco. Es indubtable que avui ningú més que aquesta figura destacada de la geologia espanyola podia escriure una obra d'índole sintètica com la que ressenyem, fàcilment asesquible i estrictament científica a la vegada; car no n'hi ha prou en assimilar-se els treballs dels altres, sinó que és precis tenir una visió personal i aprofundida del país, i per això ningú més indicat que el senyor Hernández Pacheco, amb la col·laboració, com consta en el pròleg, del seu fill, professor de Geografia física a la Universitat de Madrid. D'aquesta coneixença directa del país n'és una prova, si més no, les 600 fotografies que il·lustren esplèndidament l'obra i que reproduïxen paisatges de les més apartades contrades espanyoles.

La primera part d'aquest estudi està consagrada a generalitats fisiogràfiques de la Península Ibèrica: les roques en relació amb el relleu (Hispania calcària, silícia i argilenca), evolució geològica i formació de les grans regions naturals, els rius, les costes, el clima, i la resultant dels tres factors paisatgístics: rocam, clima i vegetació sobre l'àmbit peninsular. En aquesta part, al costat de la moderna terminologia amb què són designades les unitats estructurals hispàniques (original en gran part de l'autor), potser ens hauria plagut veure-hi esquematitzades les línies tectòniques peninsulars en relació amb els problemes paleogeogràfics de la Mediterrània; reconeixem, però, que en un llibre posat a l'abast del gran públic, gairebé no es poden esbossar aquestes qüestions.

Segueixen a la primera part del llibre una sèrie de capítols destinats a l'estudi dels distints elements geogràfics: Massís Hespèric, muntanyes marginals del massís, depressions i serralades perifèriques. Hi ha més d'una cinquantena de planes destinades a Catalunya, en les quals sovint amb visió admirable enfoca i orienta problemes fisiogràfics i humans, com en el cas del rera-país barceloní, etc.

La darrera part del llibre és, sense cap dubte, la d'originalitat més remarcable. Hi ha un capítol destinat a l'esbós de les grans regions naturals peninsulars. En aquest aspecte, en estudiar Catalunya, l'autor,

com és costum en els tractadistes espanyols, segueix un criteri rígidament geològic que divideix Catalunya en tres zones incorporades a regions naturals distintes: la vall de l'Ebre, els Pireneus i el massís coster; és el punt de vista de Dantín Cereceda. Cal reconèixer, però, que des de l'aspecte humà la influència econòmica de l'hinterland barceloní, les característiques ètniques, històriques i àdhuc fisiogràfiques, han creat una unitat geogràfica superior a la imposada pel propi relleu. Altrament, els rius, perpendiculars a les línies muntanyenques i convergents o amb passos fàcils vers Barcelona, han estat els camins naturals que relacionant les unitats morfològiques esmentades han contribuït a crear la unitat, àdhuc fisiogràfica, de Catalunya.

El llibre acaba amb unes planes destinades al problema agrari espanyol, comarques extremenyas i amb un estudi geogràfic de la Manxa, el qual constitueix potser la millor monografia de geografia regional escrita en espanyol. Encara d'aquest estudi cal esmentar la resolució càrstica i climàtica del problema del Guadiana.

Però les suggerències serien inacabables i és precís reduir el comentari als límits que imposa aquesta secció. Cal remarcar, però, com a cloenda, que el llibre d'Hernández Pacheco, esmeradíssim de llenguatge i d'impressió, és una de les obres que assenyala una fita en la cultura d'un poble.—L. SOLÉ SABARÍS.

PARDILLO, F. — *Nueva investigación acerca de la estructura cristalina de la glauberita*. — Mem. de l'Acad. de Cièn. i Arts de Barc., vol. XXV, número 1. Barcelona, 1934.

Com indica el títol, es tracta d'una investigació ja feta per G. Martin Cardoso, J. Garrido i J. Garcia de la Cueva (*El grupo estereocristalino de la glauberita*, Bol. de la Soc. Esp. de Hist. Nat., XXXI, p. 547-552. Madrid, 1931).

La publicació d'aquests autors manca de dades, encara aquestes són mal interpretades, i arriben a una conclusió errònia. Inclueixen aquest mineral en el grup espacial C_{2h}^3 . En la nova investigació feta pel Professor Pardillo, resulta ésser el C_{2h}^6 . Aquest ha calculat i interpretat totes les taques de sis röntgenogrames obtinguts pel mètode del cristall oscil·latori de Schiebold. A la part gràfica són reproduïts i es pot veure la seva perfecció. Descriu l'autor, molt detalladament, les operacions fetes per a orientar el cristall a l'aparell, tècnica que constitueix una garantia de la exactitud dels mateixos.

De la comparació dels dos treballs, es dedueix tot seguit, que la veritable interpretació és la donada per aquest últim autor.—J. M.ª FONT.

GARRIDO, J. — *Notas sobre mineralogía española. Cerusitas cristalizadas*. — Bol. de la Soc. Esp. de Hist. Nat. XXXIV, núm. 6. Madrid, 1934.

L'autor ha estudiat més de cent exemplars de quinze jaciments. En figuren de trenta dos dibuixats, alguns d'ells macles. Fa un lleuger estudi de cada cristall, donant una taula amb els angles calculats i obser-